

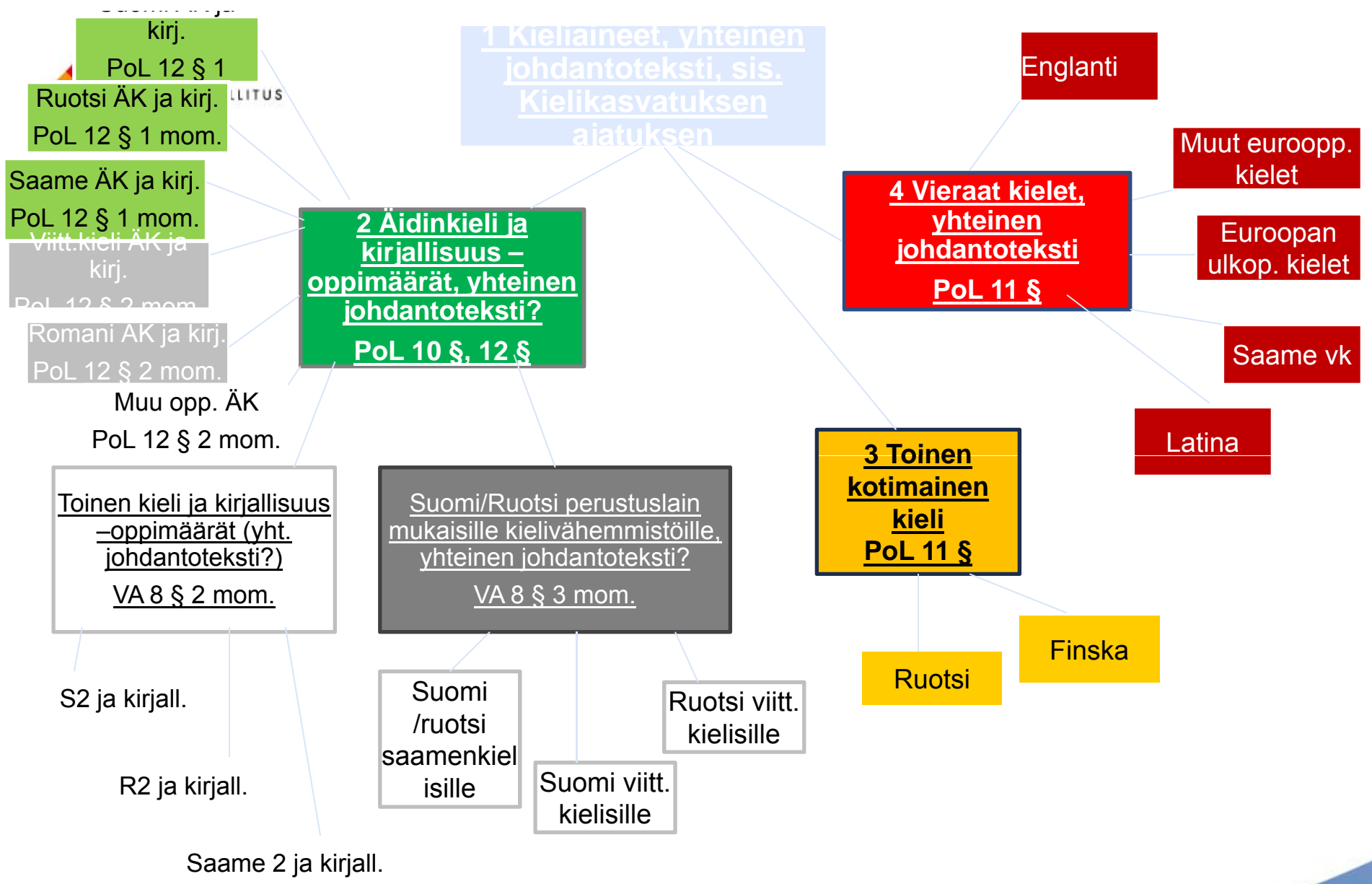

OPETUSHALLITUS

Kieli- ja kulttuurinäkökulma opetussuunnitelmassa Suomi-koulujen opettajien koulutuspäivät

Helsinki 8.8.2013

Leena Nissilä ja Pirjo Sinko
Opetusneuvokset, Opetushallitus

Ratkaistavia kysymyksiä

- ◆ Miten eri kielet ja oppimäärät sijoittuvat dispositiossa (esim. A2-oppimäärä, oppilaan oma äidinkieli)?
- ◆ Ovatko nämä ne neljä pääryhmää, joihin kielten oppimäärät jakautuvat?
- ◆ Miten pitkälle pääryhmien sisällä kirjoitetaan yhteistä ja miten pitkälle eriytyvää tekstiä?
- ◆ Esim. ryhmässä Vieraat kielet, toinen kotimainen ja saame vieraana kielenä eriytyviä tekstejä tarvittaneen näissä osioissa:
 - Tavoitteet ja keskeiset sisällöt
 - Hyvän osaamisen kuvaus ja päättöarvioinnin kriteerit
 - Lisäksi on ratkaistava kysymys eripituisista oppimääräistä, paljonko niihin tulee eriytyvää tekstiä

OPETUSHALLITUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelman perusteiden valmisteluprosessi 2013–2014

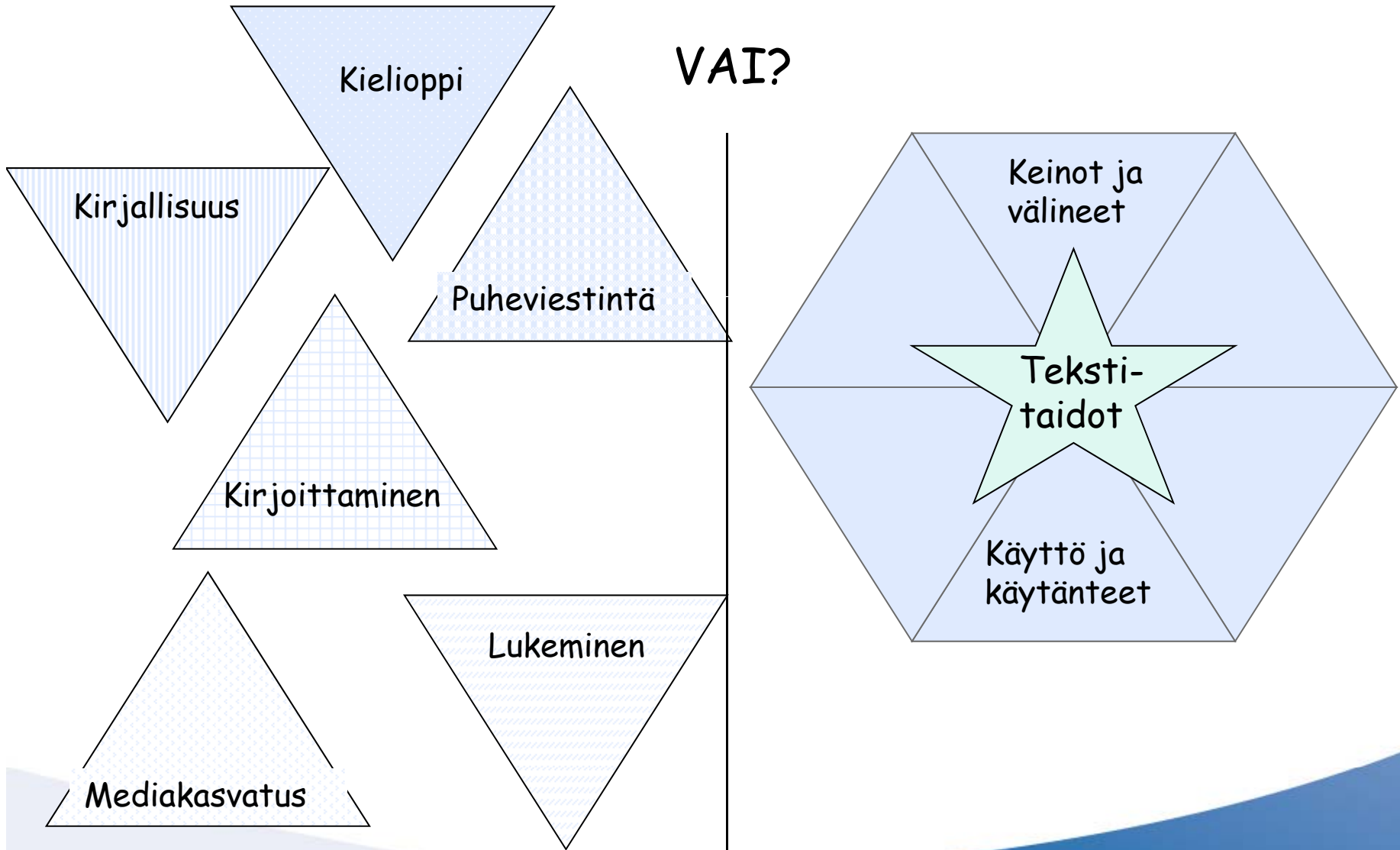
Äidinkielen ja kirjallisuuden ops-ryhmät

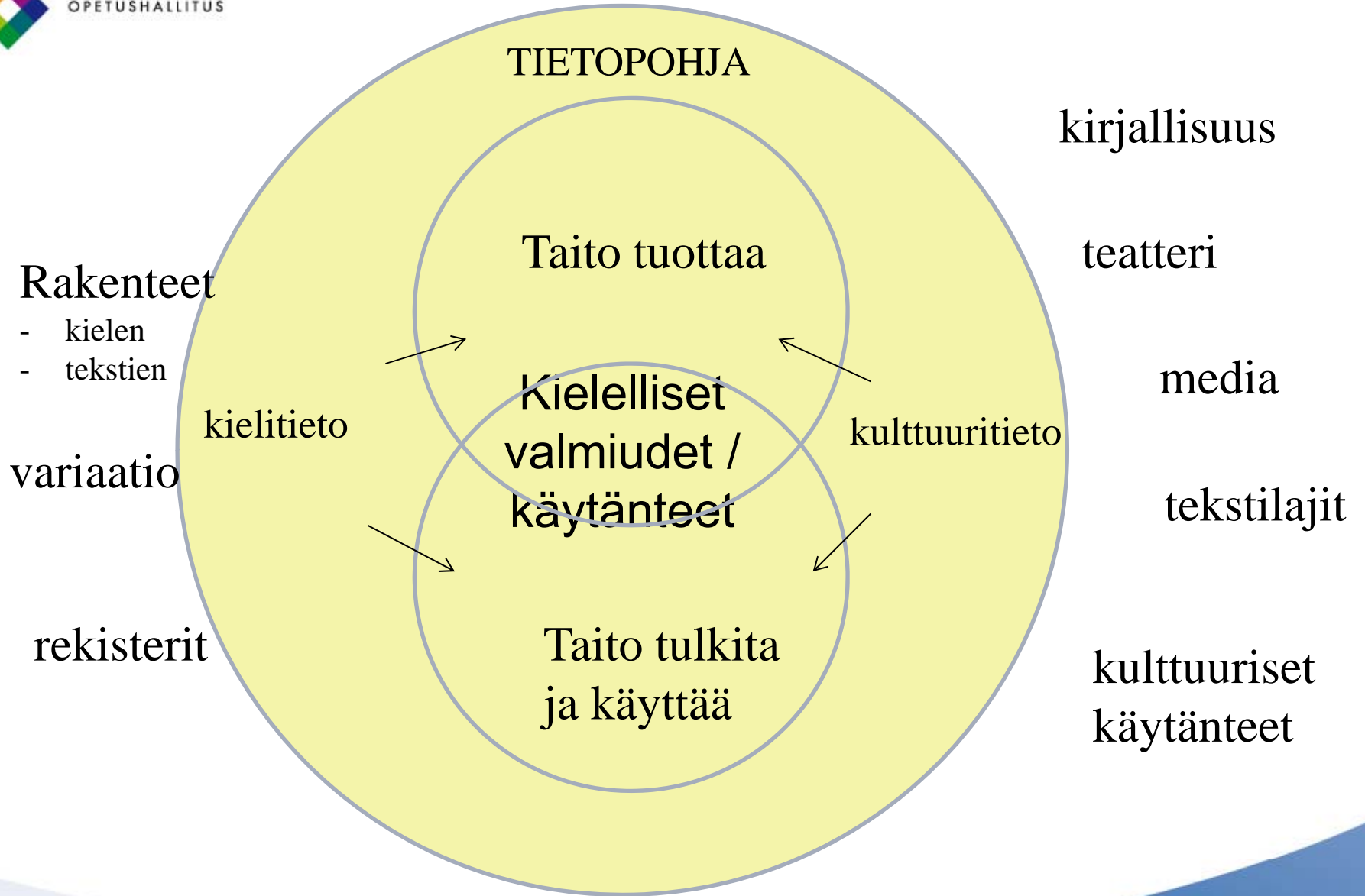
- ◆ ERI OPPIMÄÄRÄT työskentelevät paljon yhdessä
 - oppiaineen tarkoitus ja tehtävä pitkälti yhteinen
 - oppimäärien nimenmuutos ollut esillä – oppiaineen nimenmuutos jäi odotustilaan
- ◆ Äidinkieli ja kirjallisuus
- ◆ Modersmål och litteratur
- ◆ Saamen kieli (ja kirjallisuus?)
- ◆ Romanikieli (ja kirjallisuus?)
- ◆ Viittomakieli (ja kirjallisuus?)
- ◆ Suomi ja ruotsi toisena kielenä (ja kirjallisuus ?)
- ◆ Oma äidinkieli

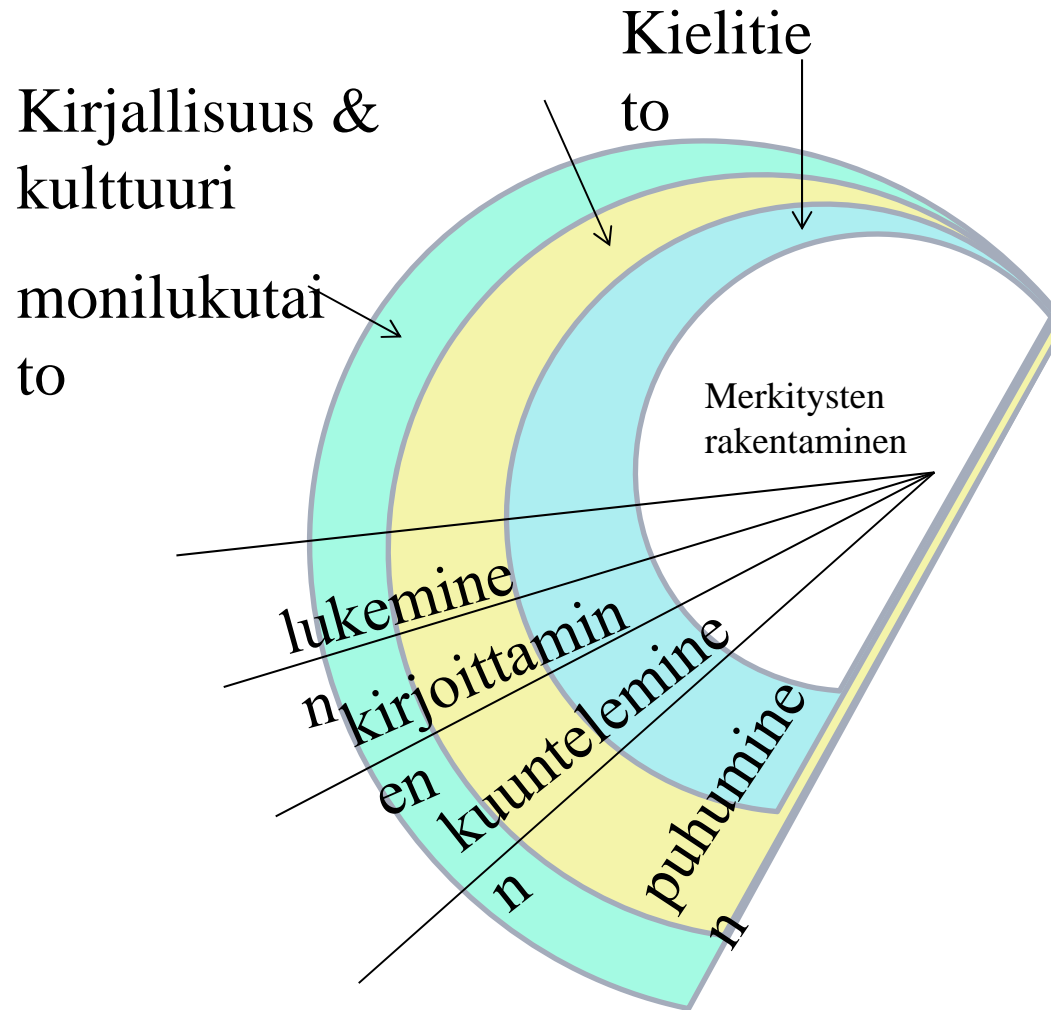

Oppiaineen koostumus?

VAI?

Luku 3 Laaja-alainen osaaminen (2)

Tarvittavan laaja-alaisen osaamisen alueet (7)

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen, arjenhallinta ja turvallisuus
- **Monilukutaito**
- Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen
- Työskentely, opiskelu- ja työelämässä tarvittava osaaminen
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja vastuullisuus

OPETUSHALLITUS

Miten luku- ja kirjoitustaito ovat muuttuneet sitten Seitsemän veljeksien lukkarinkoulun?

- ◆ Pohdintaa pienryhmissä ja koontia

Laaja-alainen osaaminen: monilukutaito

- ◆ Tavoite: kehittää lasten ja nuorten erilaisten viestien tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja jatkumona esikoulusta läpi elämän; edetään perustaidoista laaja-alaisuuteen
- ◆ pääkäsitteen etsintää (laaja-alaiset luku- ja kirjoitustaidot, monilukutaito, laaja-alaiset tekstikäytännöt, uudet lukutaidot)
- ◆ Monilukutaito-käsitteeseen kuuluu aikamme monet erilaiset lukutaidot, tulkitsemisen ja tuottamisen puoli oltava mukana – pohjana laaja tekstikäsitys

OPETUSHALLITUS

Monilukutaito (literacy, multi-literacy, multimodala färdigheter)

Tietoa voidaan tuottaa ja esittää

sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten ja näiden yhdistelmien avulla.

Monilukutaito kattaa esimerkiksi

kirjoitetun tekstin lukutaidon, matemaattisen lukutaidon, kuvanlukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon.

Laaja tekstikäsitys

Monilukutaito perustuu **laajaan tekstikäsitukseen**, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja,

- ◆ puhuttuja
- ◆ audiivisia
- ◆ visuaalisia
- ◆ audiovisuaalisia
- ◆ painettuja,
- ◆ analogisia
- ◆ digitaalisia.

Monilukutaito (jatk.)

- ◆ kuuluu kaikkiin oppiaineisiin, edetään arkikielen hallinnasta kohti tiedonalojen käsitteellistä kieltä
- ◆ liittyy ajatteluntaitoihin: kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, arvioida ja arvottaa tietoa
- ◆ uudistuvaa teknologiaa hyödyntäviä mutta myös perinteisiä käsin harjoitettavia viestintätaitoja
- ◆ vapaa-ajan tekstit, informaali oppiminen ja ilo mukaan

Monilukutaito ei lokeroidu vain äidinkielen oppiaineeseen

- ◆ Vaan on osa laaja-alaista, koko koulun, siis kaikkien oppiaineiden ja tiedonalojen yhteisvastuualuetta, kaikkia oppiaineita koskeva tavoite.
- ◆ Jokaisella oppiaineella on opetettavana oma kielensä ja ilmaisutapansa, omat käsitteensä ja tekstilajinsa.
- ◆ Samalla pyritään varmistamaan, että peruskoululaistemme nyt huononemassa olevat luetun ymmärtämisen ja kirjoittamisen taidot paranisivat.

Eri oppiaineissa

- ◆ Oppilasta ohjataan ymmärtämään ja hallitsemaan eri oppiaineille tyypillisiä tapoja käsitteellistää ja ilmaista asioita.
- ◆ Opetuksessa hyödynnetään monimuotoisia ja erikielisiä tekstejä sekä mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen.

OPETUSHALLITUS

Kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus osana toimintakulttuuria

- ◆ TAVOITE: tilan antaminen monimuotoisuudelle, sen näkyväksi tekeminen, dialogin edistäminen
- ◆ ajanmukaisten, aikaa kestävien ja neutraalien pääkäsitteiden valinta, määrittelemine ja avaaminen: *kulttuurienvälisyys, kulttuurinen monimuotoisuus, kielitietoinen koulu*
- ◆ *Asia koskee koko koulua, yhteisön kaikkia jäseniä – hyödynnetään ympäristöä*
- ◆ Perustuu käsityksen, että oppilas on monikielinen ja hänellä on monta identiteettiä (kerroksisia, ristiriitaisia, muuntuvia)
- ◆ Kulttuurien ja kielten moninaisuutta ei nähdä ongelmana, vaan voimavarana, ilona
- ◆ Ei korosteta erilaisuutta (paljon samanlaisuutta)
- ◆ Kielitietoisuus: kieli on olennainen osa oppimista
- ◆ Kielet eivät kilpaile vaan tuetaan moni- ja rinnakkaiskielisyttä.
- ◆ Käsitys jokaisesta opettajasta kielellisenä mallina ja kielen opettajana

Mitä kielitietoisuus on?

Kielitietoisuus on tietoisuutta

- ◆ kielen merkityksestä opetuksessa ja koulun muussa toiminnassa
- ◆ tiedonalojen yhteisestä kielestä ja eri oppiaineiden erityisistä kielistä, tekstikäytännöistä ja niissä vaadittavista tekstitaidoista
- ◆ omasta itsestä kielen/kielten käyttäjänä (KIELET EIVÄT KILPAILE KESKENÄÄN)
- ◆ kielitaidosta kansalaistaitona
- ◆ kielitaidosta porttina kulttuuriin

Kielitietoinen koulu – *Miksi?*

- ◆ Opetuksen kielen, oppitunnin vuorovaikutuksen ja opetustekstien kielen pedagoginen havainnoinnin tulisi olla osa jokaisen opettajan ammattitaitoa.
- ◆ Kaikkien oppiaineiden opetuksen ytimessä oppiaineelle ominaisen kielen, kielenkäyttötapojen ja tekstitaitojen sekä oppimista edistävien oppimis-strategioiden opettaminen.

Kielitietoinen koulu – *Miksi?*

- ◆ Kielen ja sisällön opetusta ei voi erottaa toisistaan: kaikki opettajat opettavat myös suomea.
- ◆ Aineenopettaja on oman oppiaineensa kielen asiantuntija.
- ◆ CLIL = Content and Language Integrated Learning,
CBI= Content Based Language Instruction

Kielitietoinen koulu – *Miksi?*

- ◆ akateemisen kielitaidon opettaminen kaikkien aineiden tehtävä
 - ◆ sosiaalinen kielitaito BICS (*Basic Interpersonal Communication Skills*)
- vs.
- ◆ akateeminen kielitaito CALP (*Cognitive Academic Language Proficiency*)

Kielitietoiset työtavat

- ◆ oppimisen laatu ensisijaista määrään nähden
- ◆ oppimisprosessi □ mahdollistaa opittavan sisällön syvällisen oppimisen: sisältöä tutkitaan laajemmassa yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa kontekstissa ja se liitetään oppijan omaan kokemusmaailmaan
- ◆ avuksi sisällön kolmijako (Aalto & Tukia 2009, 28):
 - 1) välttämätön ydinsisältö (*must know*)
 - 2) hyödyllistä tietoa (*should know*)
 - 3) vähemmän keskeistä (*nice to know*)

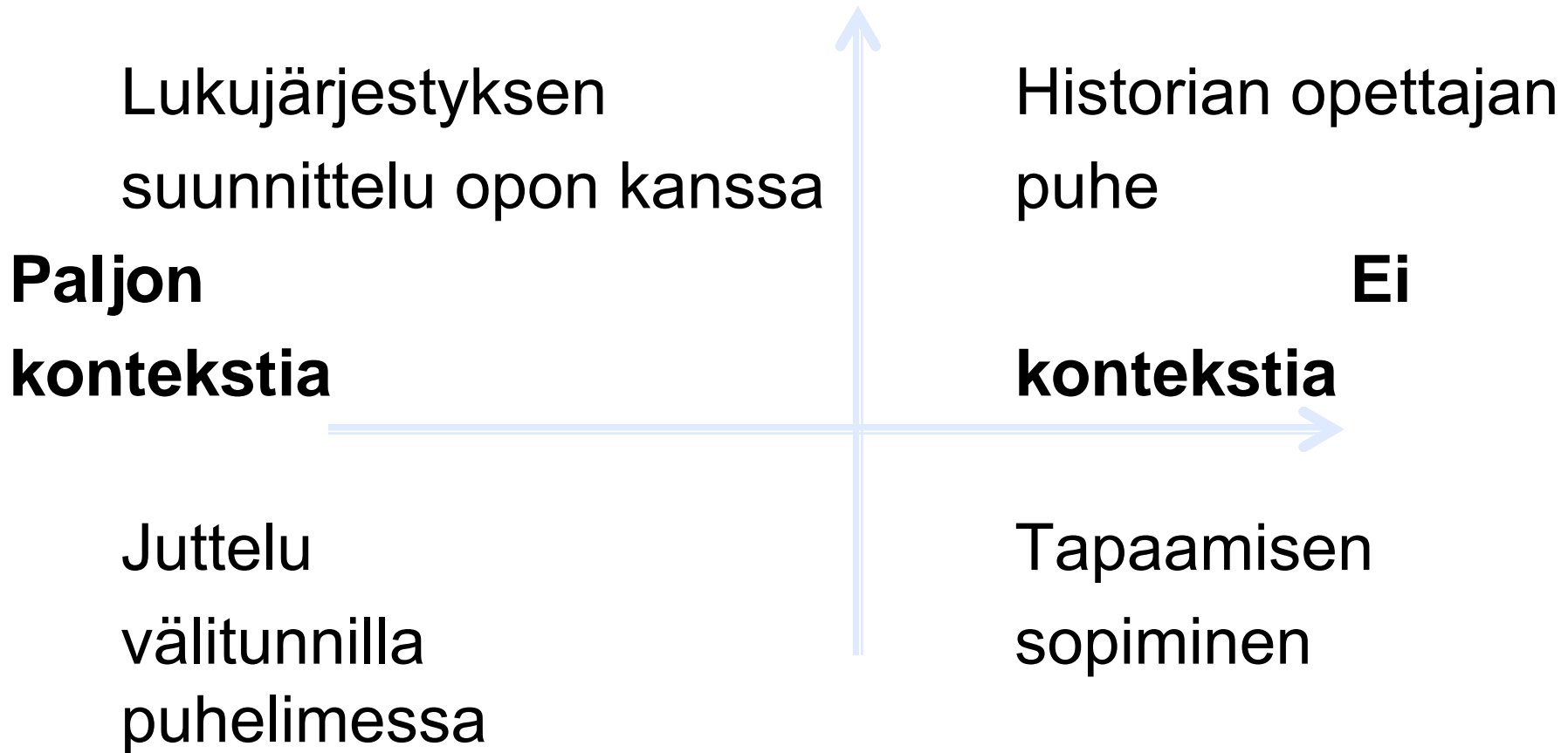

Kielitietoiset työtavat

- ◆ Kaikkien oppilaiden osallistaminen opetukseen kielitaidosta riippumatta
 1. kielen alkeet osaavalle aluksi työtavat, joissa ei tarvita paljon kieltä (kuvat, kuvien yhdistämiset, nimeämiset)
 2. ongelmanratkaisutehtävät pienryhmissä
 3. käsitteenmäärittely työtavaksi (Kuukka 2009)
 4. huomion kiinnittäminen muun muassa opetuksen ennakoitavuuteen, tuttuuteen ja toistoon

Havainnollistaminen

Kognitiivisesti vaativa

Kognitiivisesti helppo

(Cumminsin mukaan
Nissilä et al. 2006, 43.)

Kielitietoiset työtavat

Scaffolding opetuksen ohjenuoraksi

- oppimisen oikea-aikainen tukeminen
= vuorovaikutuksellinen tuki
- oppimiseen ”rakennustelineet”: ajoitus, vaiheet, askeleet kohti itsenäistä suoriutumista
- Vygotsky: lähikehityksen vyöhyke (aktuaalinen ja potentiaalinen kehitystaso)